

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні групи забезпечення
спеціальності
від «14» 09 2023 року
Протокол № 1
Голова групи Чугай А.В.

«ЗГОДЖЕНО»
Декан природоохоронного факультету
 Чугай А.В.

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ»

(назва навчальної дисципліни)

101 «Екологія»

(шифр та назва спеціальності)

Екологія та охорона навколишнього середовища

(назва освітньої програми)

Магістр

(рівень вищої освіти)

заочна

(форма навчання)

2

(рік навчання)

3

(семестр навчання)

4/120

(кількість кредитів ЄКТС/годин)

залік

(форма контролю)

Екологічного права і контролю. Сайт <http://dpt10s.odeku.edu.ua/>

(кафедра)

Одеса, 2023 р.

Автори: Бургаз О.А., зав. кафедрою екологічного права і контролю, к.геогр.н., доцент

(прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Поточна редакція розглянута на засіданні кафедри екологічного права і контролю від « 1 » вересня 2023 року, протокол № 2 .

Викладачі: лекційний модуль: Бургаз О.А., зав. кафедрою екологічного права і контролю, к.геогр.н., доцент

(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Практичний модуль: Бургаз О.А., зав. кафедрою екологічного права і контролю, к.геогр.н., доцент

(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Перелік попередніх редакцій

Прізвища та ініціали авторів	Дата, № протоколу	Дата набуття чинності
Бургаз О.А., Кур'янова С.О.	19.05.2022 р, №8	19.05.2022 р

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета	Ознайомлення студентів з практичними проблемами охорони та відтворення природних екосистем шляхом створення та розширення природно-заповідного фонду, державною політикою в галузі розвитку заповідної справи та основними напрямками цього розвитку, класифікацією природоохоронних територій на Україні, основними принципами збереження біологічного різноманіття та збереження генофонду та ценофонду, правовими основами організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України, відтворення його природних комплексів та об'єктів, розбудови екологічної мережі тощо
Компетентність	К15 Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог
Результат навчання	Р141 Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.
Базові знання	<ol style="list-style-type: none"> 1. основні напрямки державної політики в галузі розвитку заповідної справи; 2. класифікацію природно-заповідного фонду і особливості окремих категорій ПЗФ; 3. порядок створення та оголошення об'єктів ПЗФ; 4. принципи управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду; 5. відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.
Базові вміння	<ol style="list-style-type: none"> 1. вільно орієнтуватись у положеннях нормативно-правових документів щодо порядку затвердження та змісту Положення про території та об'єкти ПЗФ України, порядку оголошення водно-болотних угідь міжнародного значення, охоронних зобов'язань та охоронних знаків; 2. вільно орієнтуватись у положеннях Концепції збереження біологічного різноманіття, положеннях законодавства про Червону і Зелену книгу України; 3. розраховувати збитки, викликані порушенням природоохоронного законодавства у межах територій природно-заповідного фонду та розраховувати розміри компенсації за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин та рослин, занесеним до Червоної книги

	України.
Базові навички	
Пов'язані силлабуси	-
Попередня дисципліна	-
Наступна дисципліна	-
Заочна форма навчання	Лекції: 2 години Практичні заняття: Консультації 8 годин Самостійна робота студентів: 110 годин

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Лекційні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-Л1	Настановча лекція	2	
	Теорія заповідної справи		
	• Тема 1 Класифікація об'єктів ПЗФ за різними ознаками		5
	• Тема 2. Режим територій та об'єктів ПЗФ		5
	• Тема 3 Порядок створення і оголошення об'єктів ПЗФ		5
ЗМ-Л2	Практичні аспекти заповідної справи		
	• Тема 1. Практика відтворення природних екосистем		5
	• Тема 2. Практика збереження біорозмаїття		5
	• Тема 3. Природні комплекси України, їх представленість в ПЗФ		5
	• Тема 4. Міжнародна діяльність в галузі заповідної справи		5
	Разом:	2	35

Настановне заняття – 2 аудиторні години (за розкладом настановної сесії).

Викладач: Бургаз О.А.

Консультації: Бургаз О.А., згідно з графіком консультацій, затвердженого на засіданні кафедри.

На настановній лекції студентам доводяться загальний огляд та особливості вивчення навчальної дисципліни, огляд програми навчальної дисципліни, в т.ч. графік її вивчення, перелік базових знань та вмінь (компетентності), огляд завдань на самостійну роботу, графік та форми їх контролю, форми спілкування з викладачем під час самостійного вивчення дисципліни, графік отримання завдань, відомості про систему доступу до навчально-методичних матеріалів, у тому числі через репозитарій електронної навчально-методичної та наукової літератури та систему дистанційного навчання університету тощо.

2.2. Практичні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-П1	•Тема 1 Загальна характеристика природно-заповідного фонду адміністративного або природного району		7
	•Тема 2 Розрахунок загальних показників оцінки природно-заповідного фонду		11
	•Тема 3 Розрахунок та проектування охоронних зон природних територій особливої охорони		11
	•Тема 4 Компенсація за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, занесеним до Червоної книги України		7
	•Тема 5 Обчислювання розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів ПЗФ України		8
	Разом:		45

Консультації – 8 годин

Викладач: Бургаз Олексій Анатолійович (e-mail: alexburgaz84@gmail.com)

Згідно з затвердженим графіком

Аудиторія 408 (НЛК №2)

2.3. Самостійна робота студента та контрольні заходи

Якщо результати опанування навчальної дисципліни протягом самостійної роботи студентом є незадовільними, викладач рекомендує такому студенту взяти участь у консультаційній сесії, під час якої викладач може планувати будь-які види навчальної роботи, які дозволяють студентам якісніше опанувати матеріал навчальної дисципліни та підвищити рівень своєї практичної підготовки з цієї дисципліни. В цих сесіях беруть участь студенти, які не мають можливості самостійно опанувати завданнями на самостійну роботу або мають бажання виконати практичну частину самостійної роботи під керівництвом викладача. В Zoom форматі (з попереднім узгодженням часу зустрічі викладача зі студентами).

Під час самостійної роботи студент має можливості спілкування з викладачем університету, який викладає цю навчальну дисципліну, за допомогою засобів електронного (e-mail: alexburgaz84@gmail.com) і мобільного зв'язку та/або у системі Е-навчання. Неучасть студента у консультаційних сесіях не позначається на оцінюванні його навчальних досягнень виконання навчального плану.

Контроль самостійної роботи студента з/ф проводиться згідно з таблицею 2.3

Таблиця 2.3 - Терміни контролю самостійної роботи студента

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин	Строк проведення
ЗМ-Л1	• Вивчення тем 1-3	25	Жовтень-січень
	• Написання модульної тестової контрольної роботи (обов'язковий)	5	
ЗМ-Л2	• Вивчення тем 1-4	25	Лютий-травень
	• Написання модульної тестової контрольної роботи (обов'язковий)	5	
ЗМ-П1	• Виконання практичних робіт (обов'язковий)	45	Жовтень-травень
ЗКР	Підготовка до заліку	5	червень
	Разом:	110	

2.3.1. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-Л1, ЗМ-Л2.

Організація контролю знань студентів побудована за накопичувально-модульним принципом згідно вимог діючого в університеті Положення «Про проведення підсумкового контролю знань студентів». Підсумковим контролем є залік.

З теоретичного курсу навчальної дисципліни студент повинен самостійно вивчити теми ЗМ-Л1 та ЗМ-Л2. Для перевірки ступеню засвоєння теоретичного матеріалу в кінці кожної теми наведені питання для самоконтролю, які дозволять студенту самостійно визначити ступінь засвоєння теоретичної частини дисципліни. Формами контролю засвоєння теоретичних знань є виконання студентом модульних контрольних робіт за змістовними модулями (ЗМ-Л1, 2) в системі електронного освітнього ресурса (ЕОР) Moodle (<http://dpt10s.odeku.edu.ua/>). Викладач відкриє доступ до системи Moodle у строки, які будуть доведені до відома студентів після закінчення кожного етапу вивчення лекційних тем згідно плану. Варіанти модульної контрольної роботи з ЗМ-Л1, 2 містять двадцять запитань у тестовому вигляді. Кожна вірна відповідь оцінюється у 1 бал. Максимальна кількість балів за виконаний варіант кожної модульної контрольної роботи ЗМ-Л1, 2 становить 20 балів. Контроль самостійної роботи студентів заочної форми навчання також полягає у використанні дистанційних методів, які передбачають застосування сучасних інформаційно-комунікаційних засобів організації контролю, а саме: спілкування (консультації) викладача зі студентами в режима «оф-лайн» і «он-лайн» через Інтернет у заздалегідь

визначені дати та години, де передбачені як відповіді на запитання студентів щодо окремих тем, пунктів завдань, так і сумісне обговорення найбільш складних тем теоретичного матеріалу

Максимальна кількість балів з теоретичної частини складає 40 балів.

2.3.2. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-ШІ.

Формою контролю практичного модулю є правильне виконання практичних робіт. За результатами виконання практичних робіт – максимальна кількість балів – 10 за кожне заняття, (всього 5 занять). Сумарна кількість балів становить 50 балів.

Індивідуальні варіанти для виконання практичних робіт надаються викладачем.

Виконані лабораторні роботи (формат *word*) студент прикріплює в систему е-навчання.

2.3.3 Методика та оцінювання підсумкового заходу з дисципліни «Теорія і практика заповідної справи»

Формою підсумкового семестрового контролюючого заходу з навчальної дисципліни «Теорія і практика заповідної справи» є залік. Підсумковий контроль (залік) з дисципліни проводиться згідно термінів контролю самостійної роботи студента (табл. 2.3).

Білету для залікової контрольної роботи формуються у вигляді тестових завдань закритого типу та містять 20 запитань. Студент повинен вибрати правильну відповідь з декількох запропонованих. Загальний бал залікової контрольної роботи еквівалентний відсотку правильних відповідей із загального обсягу питань екзаменаційної роботи. Максимальна кількість балів за залікову контрольну роботу складає 20 балів.

Тестові питання формуються по всьому переліку сформованих у навчальній дисципліні знань (в першу чергу базової компоненти), а їх загальна кількість складає 20 завдань. Повна правильна відповідь на 1 тестове завдання оцінюється у 1 бал.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1. Модуль ЗМ-Л1 «Теорія заповідної справи».

3.1.1. Повчання

Тема 1.Класифікація об'єктів ПЗФ за різними ознаками.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: категорії та типи об'єктів ПЗФ. Література [1, 6, 9, 10, 11, 35, 38].

Тема 2.Режим територій та об'єктів ПЗФ.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: мета створення, статус, завдання, структуру територій, вимоги щодо охорони природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, штучно створених територій ПЗФ. Література [1, 6, 9, 10, 11, 35, 38].

Тема 3.Порядок створення і оголошення об'єктів ПЗФ.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: підготовка та подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ; порядок утвердження клопотань для об'єктів загальнодержавного та місцевого значення; охоронне зобов'язання як юридична основа функціонування об'єктів ПЗФ; резервування територій; державний кадастр територій та об'єктів ПЗФ. Література [1, 5, 6, 9, 11, 22].

3.1.2. Питання для самоперевірки

Тема 1.Класифікація об'єктів ПЗФ за різними ознаками.

1. Які категорії територій та об'єктів ПЗФ встановлені законодавством України?
2. Які категорії територій та об'єктів ПЗФ мають природне походження?
3. Які категорії територій та об'єктів ПЗФ є штучноствореними (перелічити)?

Тема 3.Режим територій та об'єктів ПЗФ.

1. Статус та завдання природних заповідників.
2. Вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів природних заповідників.
3. Статус та завдання біосферних заповідників.
4. Структура території та особливості управління біосферними заповідниками.
5. Статус та завдання національних природних парків.

6. Структура території та вимоги одо охорони природних комплексів та об'єктів національних природних парків.
7. *Статус та завдання регіональних ландшафтних парків.*
8. *Статус та завдання заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи.*
11. *Статус та завдання ботанічних садів.*
12. Структура території та вимоги щодо режиму ботанічних садів.
13. *Статус та завдання дендрологічних парків.*
14. *Статус і завдання зоологічних парків.*
15. Структура території та вимоги щодо режиму зоологічних парків.
16. *Статус і завдання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.*

Тема 3. Порядок створення і оголошення об'єктів ПЗФ.

1. *Критерії значимості природних територій для їх віднесення до територій та об'єктів ПЗФ.*
2. *Зміст клопотання про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення.*
3. *Порядок подання та затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення.*
4. *Порядок подання та затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.*
5. Зміст та основні вимоги до оформлення Положень про території та об'єкти ПЗФ України.
6. *Завдання резервування цінних природних територій з метою наступного створення нових територій та об'єктів ПЗФ.*
7. Які види діяльності забороняються на територіях, що резервуються з метою подальшого заповідання?
8. Що таке охоронне зобов'язання, ким та з якою метою воно складається?

3.2. Модуль ЗМ-Л2 «Практичні аспекти заповідної справи».

3.2.1. Повчання

Тема 1. Практика відтворення природних екосистем

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: сучасна мережа природно-заповідного фонду в Україні; проблеми відтворення природних екосистем; основні засади і перспективи розвитку природно-заповідного фонду в Україні. Література [1, 3, 6, 9, 10, 39].

Тема 2. Практика збереження біорозмаїття.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: сучасні концепції збереження біорозмаїття; водно-болотні угіддя, їх роль у збереженні біорозмаїття; Порядок надання статусу водно-болотних угідь, підготовка обґрунтовуючих документів; створення екологічних коридорів, як основи для

збереження біорозмаїття, особливості мережі заповідання для різних фізико-географічних умов. Література [1, 3, 4, 6, 9, 10, 18, 19, 39].

Тема 3. Природні комплекси України, їх представленість в ПЗФ.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: основні природно-ландшафтні комплекси України; засади збереження рослинного і тваринного світу; особливості спеціального використання об'єктів тваринного і рослинного світу на територіях ПЗФ та занесених до Червоної книги України; Закон «Про Червону книгу України»; Положення про Зелену книгу України. Європейський Червоний список. Література [1, 10, 14-17, 21, 26].

Тема 4. Міжнародна діяльність в галузі заповідної справи

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: участь України в конвенціях по охороні довкілля; роль міжнародних та вітчизняних громадських організацій у розвитку заповідної справи в Україні; проекти міжнародних фондів по відтворенню природних комплексів в Україні. Література [1, 3, 6, 8, 9, 11, 27-31, 33].

3.2.2. Питання для самоперевірки

Тема 1. Практика відтворення природних екосистем

1. Основні чинники інтенсифікації антропогенного впливу на природні екосистеми.
2. *Структура та склад сучасного природно-заповідного фонду України.*
3. *Законодавче регулювання питань розбудови та функціонування екологічної мережі. Що таке екологічна мережа?*
4. *Структурні елементи екологічної мережі та їх складові.*
5. Управління в сфері формування, збереження та використання екологічної мережі.
6. Сучасний стан розбудови екологічної мережі України.
7. Існуючі проблеми відтворення природних екосистем.
8. *Основні перспективи розвитку природно-заповідного фонду в Україні з урахуванням світового досвіду.*

Тема 2. Практика збереження біорозмаїття.

1. *Нормативно-правова база охорони біологічного різноманіття України.*
2. *Мета Концепції збереження біологічного різноманіття України.*
3. *Засоби реалізації та основні напрями діяльності у сфері збереження біологічного різноманіття.*
4. Якими міжнародними нормативно-правовими актами регулюються питання збереження біологічного різноманіття?
5. *Поняття водно-болотних угідь, та особливості їх значимості для*

збереження біологічного різноманіття.

6. Порядок включення водно-болотних угідь в загальнодержавну мережу.

7. Порядок ведення паспортів водно-болотних угідь та оформлення охоронних зобов'язань.

8. *Порядок оголошення територій водно-болотними угіддями загальнодержавного значення.*

9. *Поняття екологічних коридорів та їх роль в збереженні біологічного різноманіття.*

10. Вплив фізико-географічних умов на особливості заповідання.

Тема 3. Природні комплекси України, їх представленість в ПЗФ.

1. *Представленість основних природно-ландшафтних комплексів в складі ПЗФ України.*

2. *Правове регулювання охорони рослинного світу. Основні положення Закону України «Про рослинний світ».*

3. *Правове регулювання охорони тваринного світу. Основні положення Закону України «Про тваринний світ».*

4. Принципи використання природних рослинних ресурсів.

5. Принципи використання природних тваринних ресурсів.

6. Порядок встановлення лімітів та видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів в межах територій і об'єктів ПЗФ.

7. *Основні положення законодавства про Червону книгу України.*

8. Які існують категорії видів рослинного та тваринного світу, що заносяться до Червоної книги?

9. Порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.

10. *Основні положення законодавства про Зелену книгу України.*

11. Які існують угруповання рослин, що заносяться до Зеленої книги?

12. *Особливості Європейського Червоного списку.*

Тема 4. Міжнародна діяльність в галузі заповідної справи

1. *Функції та принципи міжнародного права з питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.*

2. *Основні міжнародні природоохоронні конвенції та стратегії.*

3. *Участь міжнародних організацій в правовому регулюванні питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.*

4. Участь вітчизняних організацій в справі розвитку заповідної справи в Україні.

5. Основні проекти міжнародних фондів по відтворенню природних комплексів в Україні.

3.3 Питання до практичних занять модуля ЗМ-П1

Тема 1. Загальна характеристика природно-заповідного фонду адміністративного бо природного району

1. *Що таке особливо охоронні території?*
2. *Дати визначення поняттю «екологічні ядра» стосовно особливо охоронних територій.*
3. *Дати визначення поняттю «екологічні коридори» стосовно особливо охоронних територій.*
4. *Дати визначення поняттю «буферні зони» стосовно особливо охоронних територій.*

Тема 2. Розрахунок загальних показників оцінки природно-заповідного фонду

1. *Яким чином проводиться розрахунок «відсотку заповідності території» адміністративного (природного) району?*
2. *Як розраховується «відсоток суворої заповідності» території адміністративного (природного) району?*
3. *Як розраховується «ступінь розчленованості (інсуляризованості) ПЗФ» адміністративного (природного) району?*
4. *Методика визначення рівномірності розподілу природно-заповідного фонду по певній території.*
5. *Надання характеристики якісного складу територій та об'єктів ПЗФ адміністративного (природного) району.*

Тема 3. Розрахунок та проектування охоронних зон природних територій особливої охорони

1. *Поняття охоронної зони об'єктів ПЗФ.*
2. *Що таке водоохоронна зона?*
3. *Основні підходи визначення водоохоронних зон.*
4. *Що таке прибережна смуга?*

Тема 4. Компенсація за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, занесеним до Червоної книги України

1. *Заякі порушення встановлені таксидля обчислення розміру шкоди, заподіяної видам тварин і рослин, занесених до Червоної книги України?*
2. *Хто є платниками компенсації за добування (збирання), видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України?*
3. *На які категорії поділяються тварини та рослини, занесені до Червоної Книги України?*

Тема 5. Обчислювання розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів ПЗФ України

1. Для яких видів порушень встановлені такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної природним комплексам територій та об'єктів природно-заповідного фонду юридичними і фізичними особами?

2. Який орган здійснює обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавств а у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України?

3. Що є незаконною рубкою деревних видів рослин і таких, що мають здерев'яніле стебло?

4. Що є незаконним добуванням (знищенням) тварин?

5. Що є незаконним використанням (знищенням або пошкодженням) трав'яного покриву в результаті сінокосіння та випасання худоби?

6. Що є незаконним збором (або знищенням)рослин?

4. ПИТАННЯ ДО ЗАХОДІВ ПОТОЧНОГО, ПІДСУМКОВОГО ТА СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Тестові завдання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-Л1

№	Питання	Джерело	Стор.
1.	<i>Які категорії територій та об'єктів ПЗФ встановлені законодавством України?</i>	1 6	15 25
2.	<i>Які категорії територій та об'єктів ПЗФ мають природне походження?</i>	9 10	17 31
3.	<i>Які категорії територій та об'єктів ПЗФ є штучно створеними (перелічити)?</i>	35 38	26 32
4.	<i>Статус природних заповідників.</i>	1	27
5.	<i>Завдання природних заповідників.</i>	1	27
6.	<i>Вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів природних заповідників.</i>	6 9	42 30
7.	<i>Статус біосферних заповідників.</i>	10	46
8.	<i>Завдання біосферних заповідників.</i>	10	46
9.	<i>Структура території біосферними заповідниками.</i>	38	51
10.	<i>Особливості управління біосферними заповідниками.</i>	38	51
11.	<i>Статус національних природних парків.</i>	35	30
12.	<i>Завдання національних природних парків.</i>	35	30
13.	<i>Структура території та вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів національних природних парків.</i>	38	55
14.	<i>Статус регіональних ландшафтних парків.</i>	6	46
15.	<i>Завдання регіональних ландшафтних парків.</i>	6	46
16.	<i>Статус заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи.</i>	9	32
17.	<i>Завдання заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи.</i>	9	32
18.	<i>Статус ботанічних садів.</i>	9	35
19.	<i>Завдання ботанічних садів.</i>	9	35
20.	<i>Структура території та вимоги щодо режиму ботанічних садів.</i>	9	38
21.	<i>Статус дендрологічних парків.</i>	10	55
22.	<i>Завдання дендрологічних парків.</i>	10	55
23.	<i>Статус зоологічних парків.</i>	10	58
24.	<i>Завдання зоологічних парків.</i>	10	58
25.	<i>Структура території та вимоги щодо режиму зоологічних парків.</i>	10	61
26.	<i>Статус і завдання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.</i>	6	52
27.	<i>Критерії значимості природних територій для їх віднесення до територій та об'єктів ПЗФ.</i>	5	42
28.	<i>Зміст клопотання про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення.</i>	6	102
29.	<i>Порядок подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення.</i>	9	50
30.	<i>Порядок затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення.</i>	9	50
31.	<i>Порядок подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.</i>	1	90
32.	<i>Порядок затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.</i>	1	90

33.	Зміст Положень про території та об'єкти ПЗФ України.	22	
34.	Основні вимоги до оформлення Положень про території та об'єкти ПЗФ України.	22	
35.	<i>Завдання резервування цінних природних територій з метою наступного створення нових територій та об'єктів ПЗФ.</i>	6	129
36.	Які види діяльності забороняються на територіях, що резервуються з метою подальшого заповідання?	9	64
37.	Умови проведення наукових досліджень на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду?	13	
38.	Що таке охоронне зобов'язання?	9	68
39.	Ким складається охоронне зобов'язання?	9	68
40.	З якою метою складається охоронне зобов'язання?	9	68

4.2. Тестові завдання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-Л2

№	Питання	Джерело	Стор.
1.	Основні чинники інтенсифікації антропогенного впливу на природні екосистеми.	2 7	11 22
2.	<i>Структура сучасного природно заповідного фонду України.</i>	4, 6	
3.	<i>Склад сучасного природно заповідного фонду України.</i>	4, 6	
4.	<i>Законодавче регулювання питань розбудови та функціонування екологічної мережі.</i>	15	
5.	<i>Що таке екологічна мережа?</i>	15	
6.	<i>Структурні елементи екологічної мережі та їх складові.</i>	14-15 20	
7.	Управління в сфері формування, збереження та використання екологічної мережі.	8	58
8.	Сучасний стан розбудови екологічної мережі України.	14, 26 34	155
9.	Існуючі проблеми відтворення природних екосистем.	1	166
10.	<i>Основні перспективи розвитку природно-заповідного фонду в Україні з урахуванням світового досвіду.</i>	10	43
11.	<i>Нормативно-правова база охорони біологічного різноманіття України.</i>	3, 30, 34 8	69
12.	<i>Мета Концепції збереження біологічного різноманіття України.</i>	8	74
13.	<i>Засоби реалізації збереження біологічного різноманіття.</i>	8	82
14.	<i>Основні напрями діяльності у сфері збереження біологічного різноманіття.</i>	8	82
15.	Якими міжнародними нормативно-правовими актами регулюються питання збереження біологічного різноманіття?	8	103
16.	Поняття водно-болотних угідь, та особливості їх значимості для збереження біологічного різноманіття.	4	15
17.	Порядок включення водно-болотних угідь в загальнодержавну мережу.	4	54
18.	Порядок ведення паспортів водно-болотних угідь та оформлення охоронних зобов'язань.	4	70
19.	<i>Порядок оголошення територій водно-болотними угіддями загальнодержавного значення.</i>	4 21	88
20.	<i>Поняття екологічних коридорів та їх роль в збереженні</i>	3	42

	<i>біологічного різноманіття.</i>	31	
21.	Вплив фізико-географічних умов на особливості заповідання.	5	38
22.	<i>Представленість основних природно-ландшафтних комплексів в складі ПЗФ України.</i>	5	42
23.	<i>Правове регулювання охорони рослинного світу. Основні положення Закону України «Про рослинний світ».</i>	16	
24.	<i>Правове регулювання охорони тваринного світу. Основні положення Закону України «Про рослинний світ».</i>	17	
25.	Принципи використання природних рослинних ресурсів.	16	
26.	Принципи використання природних тваринних ресурсів.	17	
27.	Порядок встановлення лімітів та видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів в межах територій і об'єктів ПЗФ.	22, 27, 28	
28.	<i>Основні положення законодавства про Червону книгу України.</i>	16	
29.	Категорії видів тваринного світу, що заносяться до Червоної книги?	16	
30.	Категорії видів рослинного світу, що заносяться до Червоної книги?	16	
31.	Порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України	23, 27 39	166
32.	<i>Основні положення законодавства про Зелену книгу України.</i>	18, 19	
33.	Які існують угруповання рослин, що заносяться до Зеленої книги?	5	50
34.	<i>Особливості Європейського Червоного списку.</i>	29-31 35	112
35.	<i>Функції міжнародного права з питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>	7	47
36.	<i>Принципи міжнародного права з питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>		
37.	<i>Основні міжнародні природоохоронні конвенції та стратегії.</i>	3 7 28-33	15 96
38.	<i>Участь міжнародних організацій в правовому регулюванні питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>	7	220
39.	Участь вітчизняних організацій в справі розвитку заповідної справи в Україні.	7	233
40.	Основні проекти міжнародних фондів по відтворенню природних комплексів в Україні.	7	242

4.4. Тестові завдання до екзамену

№	Питання	Джерело	Стор.
1.	Які категорії територій та об'єктів ПЗФ встановлені законодавством України?	1 6	15 25
2.	Які категорії територій та об'єктів ПЗФ мають природне походження?	9 10	17 31
3.	Які категорії територій та об'єктів ПЗФ є штучно створеними (перелічити)?	35 38	26 32
4.	Статус природних заповідників.	1	27

5.	<i>Завдання природних заповідників.</i>	1	27
6.	Вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів природних заповідників.	6 9	42 30
7.	<i>Статус біосферних заповідників.</i>	10	46
8.	<i>Завдання біосферних заповідників.</i>	10	46
9.	Структура території біосферними заповідниками.	38	51
10.	Особливості управління біосферними заповідниками.	38	51
11.	<i>Статус національних природних парків.</i>	35	30
12.	<i>Завдання національних природних парків.</i>	35	30
13.	Структура території та вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів національних природних парків.	38	55
14.	<i>Статус регіональних ландшафтних парків.</i>	6	46
15.	<i>Завдання регіональних ландшафтних парків.</i>	6	46
16.	<i>Статус заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи.</i>	9	32
17.	<i>Завдання заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи.</i>	9	32
18.	<i>Статус ботанічних садів.</i>	9	35
19.	<i>Завдання ботанічних садів.</i>	9	35
20.	Структура території та вимоги щодо режиму ботанічних садів.	9	38
21.	<i>Статус дендрологічних парків.</i>	10	55
22.	<i>Завдання дендрологічних парків.</i>	10	55
23.	<i>Статус зоологічних парків.</i>	10	58
24.	<i>Завдання зоологічних парків.</i>	10	58
25.	Структура території та вимоги щодо режиму зоологічних парків.	10	61
26.	<i>Статус і завдання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.</i>	6	52
27.	<i>Критерії значимості природних територій для їх віднесення до територій та об'єктів ПЗФ.</i>	5	42
28.	<i>Зміст клопотання про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення.</i>	6	102
29.	<i>Порядок подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення.</i>	9	50
30.	<i>Порядок затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення.</i>	9	50
31.	<i>Порядок подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.</i>	1	90
32.	<i>Порядок затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.</i>	1	90
33.	Зміст Положень про території та об'єкти ПЗФ України.	22	
34.	Основні вимоги до оформлення Положень про території та об'єкти ПЗФ України.	22	
35.	<i>Завдання резервування цінних природних територій з метою наступного створення нових територій та об'єктів ПЗФ.</i>	6	129
36.	Які види діяльності забороняються на територіях, що резервуються з метою подальшого заповідання?	9	64
37.	Умови проведення наукових досліджень на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду?	13	
38.	Що таке охоронне зобов'язання?	9	68
39.	Ким складається охоронне зобов'язання?	9	68
40.	З якою метою складається охоронне зобов'язання?	9	68
41.	Основні чинники інтенсифікації антропогенного впливу на природні	2	11

	екосистеми.	7	22
42.	<i>Структура сучасного природно заповідного фонду України.</i>	4, 6	
43.	<i>Склад сучасного природно заповідного фонду України.</i>	4, 6	
44.	<i>Законодавче регулювання питань розбудови та функціонування екологічної мережі.</i>	15	
45.	<i>Що таке екологічна мережа?</i>	15	
46.	<i>Структурні елементи екологічної мережі та їх складові.</i>	14-15 20	
47.	Управління в сфері формування, збереження та використання екологічної мережі.	8	58
48.	Сучасний стан розбудови екологічної мережі України.	14, 26 34	155
49.	Існуючі проблеми відтворення природних екосистем.	1	166
50.	<i>Основні перспективи розвитку природно-заповідного фонду в Україні з урахуванням світового досвіду.</i>	10	43
51.	<i>Нормативно-правова база охорони біологічного різноманіття України.</i>	3, 30, 34 8	69
52.	<i>Мета Концепції збереження біологічного різноманіття України.</i>	8	74
53.	<i>Засоби реалізації збереження біологічного різноманіття.</i>	8	82
54.	<i>Основні напрями діяльності у сфері збереження біологічного різноманіття.</i>	8	82
55.	Якими міжнародними нормативно-правовими актами регулюються питання збереження біологічного різноманіття?	8	103
56.	Поняття водно-болотних угідь, та особливості їх значимості для збереження біологічного різноманіття.	4	15
57.	Порядок включення водно-болотних угідь в загальнодержавну мережу.	4	54
58.	Порядок ведення паспортів водно-болотних угідь та оформлення охоронних зобов'язань.	4	70
59.	<i>Порядок оголошення територій водно-болотними угіддями загальнодержавного значення.</i>	4 21	88
60.	<i>Поняття екологічних коридорів та їх роль в збереженні біологічного різноманіття.</i>	3 31	42
61.	Вплив фізико-географічних умов на особливості заповідання.	5	38
62.	<i>Представленість основних природно-ландшафтних комплексів в складі ПЗФ України.</i>	5	42
63.	<i>Правове регулювання охорони рослинного світу. Основні положення Закону України «Про рослинний світ».</i>	16	
64.	<i>Правове регулювання охорони тваринного світу. Основні положення Закону України «Про рослинний світ».</i>	17	
65.	Принципи використання природних рослинних ресурсів.	16	
66.	Принципи використання природних тваринних ресурсів.	17	
67.	Порядок встановлення лімітів та видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів в межах територій і об'єктів ПЗФ.	22, 27, 28	
68.	<i>Основні положення законодавства про Червону книгу України.</i>	16	
69.	Категорії видів тваринного світу, що заносяться до Червоної книги?	16	
70.	Категорії видів рослинного світу, що заносяться до Червоної книги?	16	
71.	Порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і	23, 27	

	рослин, занесених до Червоної книги України	39	166
72.	<i>Основні положення законодавства про Зелену книгу України.</i>	18, 19	
73.	Які існують угруповання рослин, що заносяться до Зеленої книги?	5	50
74.	<i>Особливості Європейського Червоного списку.</i>	29-31 35	112
75.	<i>Функції міжнародного права з питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>	7	47
76.	<i>Принципи міжнародного права з питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>		
77.	<i>Основні міжнародні природоохоронні конвенції та стратегії.</i>	3 7 28-33	15 96
78.	<i>Участь міжнародних організацій в правовому регулюванні питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>	7	220
79.	Участь вітчизняних організацій в справі розвитку заповідної справи в Україні.	7	233
80.	Основні проекти міжнародних фондів по відтворенню природних комплексів в Україні.	7	242

5. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна література:

1. Андронов В.А., Варивода Є.О., Тітенко Г.В. Заповідна справа навчальний посібник. - Харків: НУЦЗУ, 2012. -355 с.
2. Борейко В.Е. История заповідного дела на Украине. – К: Киевский еколого-культурный центр, 1995.–
3. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. Посібник – К., Авалон,1998. – 52 с.
4. Водно-болотні угіддя України. Довідник /Під ред. Марушевського Г.Б., Жарук І.С. – К.: Чорноморська програма Ветландс Інтернешнл, 2006.– 312 с.
5. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду / О. Василюк, А. Драпалюк, Г. Парчук, Д. Ширяєва. За заг. редакцією О. Кравченко — Львів, 2015, 80с.

Законодавчі та нормативно-правові документи:

6. Гродзинський М.Д. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник. / За загальною редакцією М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: 2003. – 306с.
7. Європейське право навколишнього середовища. Навчальний посібник. /Під ред. Микиєвича М.М., Андрусевича Н.І., Будякової Т.О. Львів, 2004 – 256с.
8. Збереження біорізноманіття і створення мережі: Інформаційний довідник. / Під ред. Марушевського Г.Б., Мельничука В.П., Костюшина В.А. / – Київ: Wetlands International Black Sea Programme, 2008.– 168 с.
9. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: Навч. посіб. / Під ред. Поповича С.Ю.-К.: Арістей, 2007. – 480 с.
10. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., СОЛОДКИЙ В.Д., МАСІКЕВИЧ Ю.Г., ШАПОРЕВ В.П., МОІСЕЄВ В.Ф. Заповідна справа: Навч. посібник. - Харків: НТУ, 2002. - 240с.
11. www.library-odeku.16mb.com
12. eprints.library.odeku.edu.ua
13. Закон України «Про природно-заповідний фонд України». / Верховна Рада України; Закон від 16.06.1992р. №2456-ХІІ. – Режим доступу:– <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.
14. Закон України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» / Верховна Рада України; Закон від 21.09.2000р. №1989-ІІІ. – Режим доступу: – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>.
15. Закон України «Про екологічну мережу України» / Верховна Рада України; Закон від 24.06.2004р. №1864-ІV. – Режим доступу: – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>.
16. Закон України «Про Червонукнигу України». / Верховна Рада України; Закон від 07.02.2002р. р.№3055-ІІІ. – Режим доступу: – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3055-14>.
17. Закон України «Про тваринний світ». / Верховна Рада України; Закон від

13.12.2001р. №2894-III – Режим доступу:–
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2894-14/>

18. Закон України «Про рослинний світ». / Верховна Рада України; Закон від 09.04.1999 р.№591-XIV. – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/591-14>.

19. Постанова КМУ «Про Зелену книгу України» від 29.08.2002р. №1286./Верховна Рада України. – Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-%D0%BF>.

20. Постанова КМУ «Про Концепцію збереження біологічного різноманіття України» від 12.05.1997 №439. /Верховна Рада України. –Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/439-97-%D0%BF>.

21. Постанова КМУ «Про Порядок надання водно-болотним угіддям статусу водно-болотних угідь міжнародного значення» від 29.08.2002р. №1287./ Верховна Рада України. – Режим доступу: – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1287-2002-%D0%BF>.

22. Постанова КМУ «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд» від 24.07.2013р. №541. / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/541-2013-%D0%BF>.

23. Постанова КМУ «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)» від 7.11.2012р. №1030. / Верховна Рада України. – Режим доступу: – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1030-2012-%D0%BF>.

24. Указ Президента України «Про резервування для наступного заповідання цінних природних територій» від 10.03.1994р. №79/94. / Верховна Рада України. Режим доступу: – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79/94>.

25. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Методичні рекомендації щодо розробки положень про території та об'єкти природно-заповідного фонду України» від 12.07.2013 №309./Міністерство екології та природних ресурсів України. – Режим доступу:– <http://old.menr.gov.ua/normakty/normakty-2013/60-9/acts/513-nakaz-vid-12-07-2013-309-pro-zatverdzhennia-metodychnykh-rekomendatsii>.

26. Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про зміст та складання документації державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України» від 16.02.2005 №67. / Верховна Рада України. Режим доступу: – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0298-05>.

27. Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про застосування порядку встановлення лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення» від 24.01.2008 р. №27. /Верховна Рада України. – Режим доступу:– <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0117-08>.

28. Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, форм клопотання та бланків дозволів на таке добування» від 01.02.1993 р.№3

29. Конвенція про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі(Берн, Швейцарія, 1979 р.).

30. Конвенція про біологічне різноманіття (Ріо-де-Жанейро, Бразилія,1992р.).

31. Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин. Прийнята 23 червня 1979 року у Бонні. Ратифікована Законом України від 19 березня 1999 року №535-XIV. – Режим доступу: <http://redbook-ua.org/page/convention-on-migratory-species>.

32. Директива щодо збереження диких птахів (Council Directive 79/409/EE Contheconservation of wild birds) // Сайт «Пернаті друзі». Пташиний світ України. Режим доступу: <http://pernatidruzi.org.ua/conv.php?convid=10>.

33. Директива щодо збереження природних типів оселищ та природної фауни і флори (Council Directive 92/43/EE Contheconservation of natural habitatsand of wild fauna and flora). – Режим доступу: – http://awsassets.panda.org/downloads/brochure_on_support_of_the_council_directive_92_43_eec.pdf.

Додаткова література:

34. Оселищна концепція збереження біорізноманіття: базові документи Європейського Союзу / Ред. О.О. Кагало, Б.Г. Проць. – Львів: ЗУКЦ, 2012. – 278с.

35. Бишоп К. Говорим на об щем языке. Система категорій охрanyaемых природних територій МСОП и ее применение на практике / К. Бишоп, Н. Дадли, А. Филлипс и С. Столтон. – М.: Р. Валент, 2006. – 172 с.

36. Треус В.Д. Заповедники Украины. – К.: Форсинг, 2001.– 240 с.

37. Борейко В.Е. Словарь деятелей охраны природы. – К.: Киевский эколого-культурный центр, 2002. – 524 с.

38. Борейко В.Е. Этика и менеджмент заповедного дела.–К.: Киевский эколого-культурный центр, 2005. – 328 с.

39. Заповідники і національні природні парки України. Науково-популярне видання. Під ред. З. Городинської. –К.: «Вища школа», 1999. – 232 с.

40. Ричард Б. Примак. Основы сохранения биоразнообразия. /Под ред. Смурова А.В. – М.: Издательство НУМЦ, 2002. – 141 с.